לקח הימנו חטין בדינר זהב הכור. רש"י פירש א דמקח חטין הוי היתר אע"פ שאין לו חטים כיון שנתן לו מעות ולא קאי אסור אלא אין ונקט ריש"א לרבותא דסיפא דיין אסור אע"ג שבא מכח פיסוק הלאשון של חטים שהיה דרך מקח וממכר ולא דרך הלוואה וקשה לפירושו מדלא שלריך למחוק הספרים לקמן (דף סג.) בגמרא דגרס והא לקח קתני מאי לקח לקח בהלוואתו כי לפי זה אתי שפיר לקח דקאי אחטים דשרו ב ועוד כיון דאסור לא קאי אלא אין מאי פריך בגמרא וכי אין לו יין מאי הוי והתנן יצא השער פוסקין אע"פ שאין לזה יש לזה וכי לא ידע דאסור לפסוק יין ממתא חוד ולא נתן לו אז שוס דמיס ועוד מדמשני בבא לחוב בדמיהם מכלל דמעיקרא סבר שהיה נותן לו דמיס ותו אדפריך מיצא השער פוסקין לפרוך מריש"א דשרי גבי חטים ג מיהו זה יש לתרץ דהוה משני דאסור קאי גם אריש"א ד אז הוה מוקמינן ריש"א דשרי בין לו חטים דוקא ה לכך נראה דאיזהו תרבית דאסור קאי אכולה מתני' ו וכי קתני בסיפא יין אין לו הוא הדין דגם חטין אין לו ז לכך פריך בגמרא וכי אין לו יין וגם חטים מאי הוי ועיקר קושייתו מכח חטים דאסור כי אין לו אע"פ שנותן דינר זהב ח ומשני בבא לחוב בדמיהן שכבר ט היה חייב לו י דינר זהב ובשעת קנין אינו נותן לו כלום ומיד הוי ליה למפרך והא לקח קתני אלא דפריך ליה השתא עדיפא מינה וא"ת אמאי תני גבי יין אין לו כי נמי יש לו אסור ליתן שוה ל' דינר הלא אפילו חטים הוה איסורא ליקח בל' דינר כיון שלא היה לו חטים בפסק הראשון וי"ל דנקט לאשמועינן דאף בריש"א אין לו חטים ואסור:

והתנן אין פוסקין. אית דגרסי והתניא משום דלא גרסינן במתניתין יצא השער פוסקין וכן לקמן (דף עב:) אית ספרים דגרסי אלא מתני' דאין פוסקין וכו' הא יצא השער פוסקין היכי משכחת לה בלבלבי ואדרבי ולספרים דגרסי הכא והתנן גרסי במתני' יצא השער פוסקין ולא גרסי' לקמן הא:

אע"פ שאין לזה יש לזה. דאע"ג דלא משך חטין אין זה רבית כיון שאם היה בא מוכר לגזור הוה קאי במי שפרע ולכך חשיבי כמתיקרו ברשות לוקח: **הרי שנושה בו' ועמד על גורנו.** [ב] תימה והלא מעות קונות הכא אפילו מדרבנן דמילתא דלא שכיח היא כדאמרינן בהזהב (לעיל דף מו:) גבי החליף דמי שור בפרה וי"ל דהכא מיירי שלא פטרו ממנו עד שיתן לו החטים: דאמר מקמר לקח הימנו חטים במלוה קאי וכשבא לתובעו אמר לו תן לי מעותי שאני לוקח בהן יין אמר לו הרי מעותיך עשויות עלי בדמי שלשים דינרין ויין אין לו: **ואי הוה ליה חמרא.** זוזי יהיב ליה מעיקרא ופירי שקיל מייניה ולא דמי לרבית. אבל משקל מייניה זוזי אסור דדינר זהב יהיב ליה ולקח שקיל מייניה תלתין: **הא דינר זהב הכור וכן השער קתני.** ואם כדבריך כשלקחן בדינר זהב היה השער שלשים והאי דאיזהו גביה דאי דינר זהב וזה העלם עליו שלשים דינר מעיקרא אוקמינהו ברבית בשביל המתנתו: **כי שביבנא ר' אושעיא נפיק לווחי:** כשאמות ר' אושעיא יצא לקראתי: דמתרצנא

ובדינינו אין מחזירין. דאבל רבית הוא כיון דזימנין שאין עושים פירות שהכרמים לוקין אין זו רבית קצוצה **ליה.** סברי דבתורת זביני אתו הנך פירות לידיה לוקח דכל זמן שלא פרע לו מעותיו הכרס מכור לו עד זמן שפסקו ביניהם שיכול לפדותה. והוא הדין דמלי לאתוביה נמי מאבל רבית דהמרבה בפירות דמתניתין אלא הא שינויא נמי אית ליה לשנויי בתורת זביני אתו לידיה: **מאי אפא לאשמועינן.** הי מינהו דבדינייהם אין מוציאין והוא רבית ובדינינו אין מחזירין: **רבית מוקדמת ורבית מאוחרת.** בשילהי מתניתין (דף עה:) קתני לה והא בתורת רבית יהיב ליה ובדייניהם אם לא נתן אין מוציאין שהרי לא פסק עמו: **וכי אין לו יין מאי הוי.** אחר שיצא השער ליין והוא חייב לו החטין או המעות הרי הוא כפוסק עמו עכשיו על היין: **אין פוסקין על הפירות.** ליתן לו מעות בכור חטין ולומר לו תנהו לי לסוף זמן גדול ואפילו יש שנותנין אותו עכשיו בכך בתחילת הקציר אין זה שער עד שיצא שער מפורסם וקבוע בשוקי העיר בכך: **אע"פ שאין לזה.** המוכר: **יש לזה.** לאיש אחר ויכול לקנותו עכשיו בדמים שקיבל: **מתניתין בבא לחוב בדמיהן עסקינן.** שלא נתן לו זה המוכר לגוקח דמי החטין שחייב לו שיחזור ויקבלם הימנו בשביל היין אלא בא לעשות עליו דמי החטין חוב ולפסוק על החוב יין וכך אמר לו אני מקבל עלי חטיך בל' דינר כמו שאתה יכול למוכרן והרי לך אצלי בהן יין כשער של עכשיו דאי הוה ליה יין הוה קנוי לו מעכשיו ואי אייקר ברשותיה אייקר. אבל אין לו והוא לא קיבל עכשיו מעות שוכל לומר יכול הוא לקנותו בדמים שקיבל נמצא שאינם אצלו אלא בהלואה בעלמא: **דתניא.** שיש הפרש בין נותן מעות לבא עליו בחובו: **ואני אעלה לך.** החטים כל שנים עשר חדש אף אם יתעלו דמיהן אקבל עלי העילוי ואתנם לך בדמים הללו: **דלא לאיסרו הכא לידו דמי.** שאין זה דומה לנותן איסר בשעה שפוסק דאיכא למימר יקנה לו עכשיו בשוק במעות שקיבל: **אפילו יש לו יין נמי.** דהאי תנא בעומד על גורנו קאמר דיש לו חטין ואפילו הכי אסר: **דדתני רב ספרא.** ולא בפוסק עמו בתחילה על החטין: **שאני נותן לך.** כשער של עכשיו ונתנם לו: **וחזר ולקחן ממנו בכ"ד סלעים.** דאוזיל גביה סלע שהמנה כ"ה סלעים והוא היה דחוק למעות ולא יכול להמתין ליום השוק: **מוסר.** שהרי לא העלה לו דמי החטים יותר מדמיהן בשכר המתנת המעות והאי הוא דאוזיל גביה: **וחזר ולקחן ממנו בדינר זהב.** מתניתין כי

יח א ב מיי' פ"ה מהל' מלוה ולוה הל' טו סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' קסג סעי' ג:

רבינו חננאל

ומשכנתא [כמכ]רה [ח]שובה, הני לאו ב[חורת מלוה אתון לה]ו. ו) [וכל שאין מוציאין מלוה למלוה כגון ... ... כך וכך, וב]עת [ש]הלו[הו] לא פסק[ו, או] הביאו לו [א]חרי שיפרע[נו, ואמ'] ... ... לו כך וכך, אלו שני דברים אין [מחייבין בדינ]יהן לפרוע[נ]ו, שפסק לו ק[וד]ם ... ... שיפרעהו. [וכן] בדינינו אם שלח [לו]ה למלוה כגון מנחה ב[ש]ביל שילונ[ו], או אנ[חר] שיפרעו [ש]ל[ו]ה לו למען ש[עשה] טו[ב]ה והלוהו, אין [מחזירין] ממלוה ללוה. הוו [ה]יא רבית מוקדמת ורבית מ[א]וחרת, כדתנן בסוף פרקין רב[נ] גמליאל אומ' יש רבית שהיא מוקדמת וכו'. **פ[ר]**, **דינר זהב הוא** ב' וה' דינרי כסף. אקשינן אהא דתנן ריי[ן] אין [לו], וכי אין לו מאי הוי, והא תניא יצא השער פוסק[קין] ואפעל פי שאין לזה יש לזה. **ואוקמה רבא למתניתי[ן בבא לחוב בדמיהן.** פיר', כגון ראובן שחייב ל[שמ]עון מנה, אומ' לו תן לי מעותי שאני [רוצ]ה לקנות בהן חטים, אומר לו יש לי חטין שאתן לך, אסור, דלאו כאיסר[ו] ב[א] ל[י]דו. פיר', עתה ד' סאין בס[לע ולא נ]תן לו מעותיו שיקנו לו מעותיו. [וכשבא ל]יטול הפירות שוין שלש סאין בסל[ע, והוא] מקבל אר[בעה ס]אין בסלע, נ[מצ]א נוטל [רבית] סאה ב[כ]ל [סלע]. והקשה אביי עליו, אי הכי, אפילו יש ל[ו] חטים אסור, ה[א] ל[ע]לם מעות יש לו עליו [וכשאומר לו חטים] אנ' נ[תן לך בהן אינו קונה. ... ... ששנינו ריי[ן אין] לו מכלל שאם [יש ל]ו [מותר, ונ[דחק]ו דברי רבא. **ובא אביי [ואוקמה] בד[תני רב [בפרא** ב]הילכות רבית ששנאום ... ... וכדתני רב ספרא יש [דברי]ם [שנ]ותר[ין ואסור]ים משום הערמת רבית.

ו) הקנע הבא מתוק בכתי"כ והוכא בתוד זרוע בשם ר"מ בלשון זה: וכל שבדייניהם אין מוציאין מלוה למלוה, כגון ריבי' מוקדמת, ואע"פ שפסק לו עמו לתת לו קודם הלואתו ריבית לבעלוה הימנו, או ריבית מאוחרת, הבטיחו לתת לו כך אחרי שיפרעינו מזוז, אין מוציאין. כך בדיניו, שלא מנחה הלוה למלוה כדי שיניח, או אחרי שפרעו שלא לו מנחה למען שעשה עמו חסד והלוה לו מעותיו, אין מחזירין. ולאם הבטחת אסר"י.

הגהות הב"ח

(א) גמ' בדיניו אין מחזירין ומאי ניהו רבית מוקדמת ורבית: (ב) שם תני דמי מטי שאני רוצה למוכרן:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא אמר רבא. נ"ב גירסת ר"ח ור"ף בבא לחוב בדמיהן עסקינן וכדתני ר"ל כו' ופי' הרשב"א דר"ל שזקף דמי החטין במלוה וכה"ג לוקח אסור באין לו יין או כדר' אושעיא שעשה בתחילה ולא כרש"י (ועמ"ש רבינו ביו"ד סי' קע"ה ס"ק י'): [ב] תוס' ד"ה הרי. תימה כו'. נ"ב ע' לעיל מ"ו ב' ד"ה יש כו' מ"ז ע' ד' ד"ה האי כו' מ"ג כו':

מוסף תוספות

א. בריש פרקין. תוס' הרא"ש. ב. ורש"י מחקו מחמת טעם זה שפי' דמתני' לא תנא חטין לאיסורא, ואפי' אין לו שרי, דאיסרו בא לידו ושפיר תנא בה לקח דכי תנן מתני' אין לו, גבי יין תנן. תוס' הרא"ש. ג. דמשמע דבחיטין אמרי' כיון שנתן לו המעות, אע"ג שאין למוכר חיטין בשעת הפיסוק, מותר. ר"פ. ד. דיין אין לו דקתני בסיפא קאי נמי אריש א, כלומר ריין אין לו וגם חיטין אין לו, שניהם אסורין, וכ"ת תרתי למה לי, ברישא אשמעינן אע"ג דאיסרו בא לידו כי אין לו אסור, ובסיפא אשמעינן דאע"ג דדרך הלואה הוא, אם יש לו מותר. תוס' הרא"ש. הלכך טפי עדיף לאקשויי ממתניתין דלקמן. ריטב"א. ה. ובדיין הוא דלא צריך למיתני וכן השער כיון דיש לו [חיטין] אלא דמשום סיפא נקטיה דכיון דיין אין לו אע"פ שיצא השער אין פוסקין. ריטב"א. ו. אף אחיטין. ר"פ. ז. [ו]משום דסליק מיין נקטיה גבי יין. ר"פ. ח. דס"ד דהלוקח נתן לו למוכר הדינר של זהב, דהא קתני לקח, ומ"ה פריך והא אנן תנן אין פוסקין וכו' הא יצא השער פוסקין. ר"פ. ט. המוכר. ר"פ. י. מקודם לכן. ר"פ.

ז) [נ"ל והתנן], ג) לקמן עב:, ג) [נ"ק קיא:].

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דמתרצנא מתני' כוותיה דתני ר' אושעיא
א הרי שהיה נושה בחבירו מנה והלך ועמד
על גורנו ואמר תן לי מעותי שאני רוצה ליקח
בהן חטין ואמר לו חטין יש לי שאני נותן לך
צא ועשאן עלי כשער של עכשיו הגיע זמן
חטין למכור אמר לו תן לי חטין שאני רוצה
למוכרן וליקח בהן יין אמר לו יש לי יין שאני
נותן לך צא ועשאן עלי כשער של עכשיו
הגיע זמן יין למכור ואמר לו תן לי ייני שאני
רוצה למוכרו וליקח בו שמן אמר לו שמן יש
לי שאני נותן לך צא ועשהו עלי כשער של
עכשיו כולם אם יש לו מותר אין לו אסור
ומאי לקח לקח בהלואתו אמר רבא שמע
מינה מדר' אושעיא תלת שמע מינה
דמעמידין מלוה על גבי פירות ולא אמרינן
דלא כאיסורו הבא לידו הוא וש"מ הוא דיש
לו וש"מ איתא לדרבי ינאי דאמר רבי ינאי
ו מה לי הן מה לי דמיהן ז דאתמר רב אמר
ב עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה
בדמים ור' ינאי אמר מה לי הן ומה לי דמיהן
מיתיבי כולם אם יש לו מותר אמר רב הונא
אמר רב בשמשך אי בשמשך צריכא למימר
אלא כגון שיחד לו קרן זוית ושמואל אמר
ח הא מני רבי יהודה היא דאמר צד אחד
ברבית מותר דתניא ט הרי שהיה נושה
בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר י בזמן
שהמוכר אוכל פירות מותר לוקח אוכל
פירות אסור ר' יהודה אומר אף בזמן
שהלוקח אוכל פירות מותר יא א"ל רבי יהודה
מעשה בביתום בן זונין שעשה שדהו מכר
על פי ר' אלעזר בן עזריה ולוקח אוכל
פירות היה אמרו לו יב משם ראיה מוכר
אוכל פירות היה ולא לוקח מאי בינייהו
אמר אביי צד אחד ברבית איכא בינייהו
רבא אמר יג רבית ע"מ להחזיר איכא
בינייהו אמר רבא השתא דאמר רבי ינאי
מה

דאמר רבי ינאי מה לי הן. המטין מה לי דמיהן כגון יין אם
יש לו כך פי' רבינו שמואל ור"ל דוקא יין אבל מעות
אסור א ואין נראה לר"ת ב דבפרק הגוזל [קמא] (ב"ק דף
גדי רב כהנא זבין ג כתנא ואייקר ד זבנוה מרוותא קמאי ה א"ל
לרב אשקול זוזי אמר ליה אי כי
מזבני אמרי כתנא דכהנא הוא שרי
ואם לאו אסור רב לטעמיה דאמר
אין עושין אמנה בדמים משמע דלר'
ינאי שרי למשקל זוזי:

בשמשך. ואפילו אכלן המוכר ו
מותר לשלם חטים
אחרים אם יוקירו ולא דמי לשאה
בשאה דאסור (לעיל דף סב.) משום
דהתם הלואה והכא זביני ז ומשיכה
דהכא לא הויא אלא לענין היתר
פיסוק ולא לקנות ממש:

צד אחד ברבית מותר. ואע"ג
דבשעת הפרעון הוי רבית
כיון שבשעת הפסק הוי לד אחד
של היתר שרי ואע"ת א"כ שאה בשאה ח
נמי יהא מותר לגזה לרבי יהודה דלד
אחד הוא דשמא לא יוקירו ט דהלואה
נמי שרי רבי יהודה לד אחד ברבית
דלאמרינן לקמן (דף סה:) גבי משכן
לו בית משכן לו שדה י הא דלא כר'
יהודה יא ויש לומר דלא חשיב לד אחד
ברבית אלא דבר שיש ביד מלוה או
ביד לוה לעשות לד אחד שלא יהא
רבית יב ולא דמי לשאה בשאה שתלוי
בשער וע"כ יהא רבית אם יוקיר:

**רבית על מנת להחזיר איכא
בינייהו.** ואם תאמר מאי
טעמא דרבנן דאסרי לאיזה רבית
הוא זה והלא כשיבא לפדות מנכה
לו תחילה פירות שאכל וי"ל ודאי
אם הוא עושה כן לא הוי רבית
אלא מגריכו לפרוע תחילה הכל קודם
שיגבה לו כלום יג ואם לא יוכל לפרוע
לו הכל תהא משוקעת בידו יד ואם
תאמר דתנן בערכין (דף לא. ושם ד"ה
והתניא) המוכר בית בבתי ערי חומה
גואל מיד וגואל עד שנים עשר
חדש טו הרי זו כמו רבית ואינו רבית
ופריך בגמ' והתניא רבית גמורה
היא אלא התורה התירה ומשני הא
ר' יהודה והא רבנן והשתא לרבא
דלכולי עלמא לד אחד ברבית אסור
היכי משני טז ויש לומר דמדאוריתא מודה רבא דבלד אחד
ברבית פליגי טז אבל מדרבנן נראה לרבא דליכא למאן דשרי
ורבי יהודה שרי הכא אפילו מדרבנן כדמוכח בעובדא דמייתי לכך
מוקי רבא דאיירי ברבית על מנת להחזיר ואם תאמר דבפרק
בתרא דמגילה (דף מז: ושם ד"ה רבי) תנא אין מוכרין בית הכנסת
אלא על תנאי אימתי שילה שיחזור דברי רבי מאיר ופריך
בגמרא ולרבי מאיר היכי דייירי ביה הא הוה ליה רבית ומשני
סבר לה כרבי יהודה דאמר לד אחד ברבית מותר וי"ל לרבא
אייירי התם כגון שהתנו עמו שאם יפדו יתן השכר על שדר בו:

דמתרצנא מתני' כוותיה. שאני רגיל לתרץ משניות שסתם רבי
כברייתא שסתם הוא. ולכוותיה אמר רבא בהגוזל בתרא (ב"ק דף
קיח:): **הגיע זמן חטין למכור.** שנתייקרו ולכך אוקרותיהן למוכרן
מעתה: **יש לו מוסר.** ולא אמרינן דלאו כאיסרו הבא לידו היכא
דיש לו דזכי בהו אי מהשתא ואע"ג
דלא משיך כי מוקרי ברשותיה מוקרי
ולא הוי רבית [א] הואיל ואם בא לחזור
קמי עלייהו במי שפרע. ומיהו היכא
דאין לו לאו כאיסרו הבא לידו הוא
דהיכא דיהיב ליה זוזי פוסק ואע"ג
שאין לו דיכול זה לקנותו במעות
שקיבל דחטין מצויין לו הואיל ואלא
השער אבל זה אין בידו במה יקנה
ודמי לרבית: **ומאי נקט.** דקתני
במתני' לקח בהלואתו שהיה נושה
בו דינר זהב. ולי נראה דלא גרסינן
ליה ופירוש משום הוא ב שנתלה
בספר לפי שראה ברבי אושעיא נושה
בחבירו מנה דשמעינן מינה דאי הוה
יהיב ליה השתא זוזי אפילו בלוקח
נמי שרי שבא מתניתין ופירשה בלוקח
בהלואתו ולא היא לא מבעי לשבוחי
מתניתין בהכי דר' אושעיא משום
חטין קמאי נקיט ליה ולמימר דיש
לו מותר אע"ג דלאו כאיסרו הבא
לידו וכי אין לו אסור הואיל ולא בא
איסרו לידו אבל מתניתין כי תנא
אין לו גבי יין תנא שמתמת הלואה
בא עליו שהיו כבר דמי החטין
מלוה עליו אבל גבי חטין לא תנא
איסורא ואפילו אין לו שרי דאיסרו
בא לידו ושפיר תני בה לקח: **מעמידין
מלוה.** שיש לו על חבירו: **על גבי
פירות.** לפסוק עליהם פירות כשער
של עכשיו כל ימות השנה: **ולא
אמרינן לא לאיסרו הבא לידו.**
דלתני (א) רבי חייא דאמר לעיל אפי'
יש לו אסור: **ושמע מינה והוא שיש
לו.** אבל אין לו אין מעמידין מלוה
אבל פוסקין על ידי נתינת מעות
דקתני מתני' (לקמן דף עב:) ולא
השער פוסקין ואוקימנא מתני' דתני
רבי אושעיא: **ושמע מינה.** מדקתני
הגיע זמן חטין למכור שם לו החטין
בדמים בשער של עכשיו ביוקר ופוסק
יין כשער של עכשיו בזול שמע מינה
איתא לדרבי ינאי דאמר פסק על
הפירות והגיע זמנו למכור ובא ותבעו ואין לו מקבל הימנו הדמים
כשער של עכשיו דמה לי מקבל הן עצמן ומה לי דמיהן: **עושין
אמנה בפירות.** נותנין מעות באמנה כשער של עכשיו שיולא
בשוק ע"מ לקבל פירות אפילו יוקירו חטין: **ואין עושין אמנה.**
לפסוק על הפירות כדי לקבל דמים לכשיוקירו דכיון דזוזי יהיב וזוזי
שקיל מחזי כרבית: **אם יש לו מוסר.** מהא דרבי אושעיא קא
מותיב והכא דמים קא מקבל שאם עליו דמי החטין ומקבל היין
ששוה יותר ממה שנתן ומתחילה לא קנה יין ממנו והרי הוא כמקבל
מעות דמי החטים: **בשמשך.** הימנו החטים מתחילה דדמי החטין
דידיה קא מקבל דברשותיה אייקור דמשעה שמשך כלתה לה מורת
הלואה וקיבל חובו וכן בכולן: **שיחד לו קרן זוית.** ואשמעינן דיחוד מילתא היא: **הא מני.** דקתני יש לו מותר: **רבי יהודה היא דאמר לד
אחד ברבית מותר.** רבית שאינה על ידי הלואה אלא ע"י מכר ופעמים שבאה לידי רבית כגון זו אם יוקרו הפירות ושאלם דמים
יש כאן רבית ואם לא ישלם דמים אלא פירות שפסק הוא עמו אין כאן רבית היינו לד אחד ברבית ופעמים יש רבית ופעמים אין
רבית שהרי אינו פוסק עמו ע"מ לשלם דמים אלא פירות: **ועשה שדהו מכר.** אם אין אני נותן לך מכאן עד יום פלוני הרי השדה שלך:
בזמן שהמוכר אוכל פירות. בתוך הזמן מותר: **לוקח אוכל פירות אסור.** שמא לא יצא לידי מכר שיחזיר לו מעותיו ונמצא שבהלואה
היו אלו וזה אוכל פירות ברבית: **בייתום בן זונין: מאי בינייהו.** במאי קמיפלגי: **לד אחד.** כי הא גוונא שמא יצא לידי רבית שמא
לא יצא לד הפדייה בא לידי רבית לד המכר אינו בא לידי רבית: **על מנת להחזיר.** דרבי יהודה גופיה לא שרי אלא ע"מ להחזיר
שאם לא יהא מכר יחזיר לו פירות שאכל ואפילו הכי אסר ת"ק דבשעת אכילה קאכיל רבית ועבדיה לאיסור: **השתא דאמר
רבי ינאי.** גבי פרעון הן ודמיהן שוין דכי היכי דהן מותר דמיהן נמי מותר דמה לי טוב אם יז הם מקבל יותר ממה שדמיהן מקבל:
מה

א מתי' פ"א מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג לאוין קנב טוש"ע י"ד סי' קסב סעי' ח וסעי' נ:
ב ב טוש"ע י"ד סי' קעה סעי' ו:
ג א מתי' פ"ו מהל' מלוה הל' ד סמג לאוין קנב טוש"ע י"ד סי' קסד סעי' ד וע"ש וכסי' קעב סעי' ח:
ד ב ד טוש"ע י"ד סי' קעד סעי' ה וכר"י:

מוסף רש"י

עושין אמנה. ליתן מעות על השער זול של עכשיו. בפירות. לקבל פירות בשער היוקר. ואין עושין אמנה בדמים. כשבא לשער היוקר לקבל פירותיו אסור ליתן לו מוכר דמים של עכשיו דמנוח עכשיו דיהיב ליה תרתי סלעים ושקיל אתרנג.(ב"ק קג.) ועשה לו שדהו מכר. משמכן לו שדהו על חומו מנה וכתב לו אם לא אתן לך מנה מיכן ועד שלש שנים הרי היא שלך (ערכין לא:). בזמן שהמוכר אוכל פירות. כל אותן שנים, מותר, לוקח אוכל פירות אסור. שמא יגאלנה בתוך שלש ונמצא שאכלם ברבית (שם). צד אחד ברבית. שאם יגאלנה יהא רבית ואם לא לא יהא רבית (שם). רבא אמר ריבית ע"מ להחזיר איכא בינייהו. דכו"ע לד אחד ברבית כי האי גוונא אסור הואיל ומעקרא בתורת הלואה אתא לידיה ור' יהודה דקאמר בהכי עסקינן שהתנו מתחילה שאם יגאלנה המוכר בתוך שלש יחזיר לו הלוקח הדמים מפירות שאכל וברבית ע"מ להחזיר פליגי (ערכין לא:)

מוסף תוספות

א. דפשיטא דמחזי כרבית. תוס' הרא"ש. ב. דאפילו לשלומי זוזי שרי. תוס' הרא"ש. ג. תוס' הרא"ש ועי"ל וגנמא אתא: יהיב זוזי אכיתנא. ד. כיתנא. תוס' הרא"ש. ה. דכיתנא. תוס' הרא"ש. ו. אחר המשיכה. תוס' הרא"ש. ז. ואע"ג שדומה קצת לסאה בסאה פריך עלה אי כשמשך צריכא למימר, דפשיטא לי' דשרי כיון דבתורת מכר משלם לו. תוס' הרא"ש. ח. דאסור משום דאיכא צד אחד בריבית דשמא תייקר התבואה. תוס' מגילה מ: ט. וכי תימא דהתם הוי הלואה והחמירו, והכא הוי קצת זבינו. תוס' הרא"ש. י. וא"ל לכשתמכרם לא תמכרם אלא לי בדמים הללו, אסור, ואמורינן. תוס' הרא"ש. יא. דאי כר' יהודה הא אמר צד אחד ברבית מותר, והוי צד אחד, דשמא לא יוצה למוכרה לעולם. תוס' הרא"ש. יב. שאם יוצה יתן פירות ולא מעות, ואם יוצה מוכר לא יביא מעות תוך אותו זמן. רשב"ם. והיינו צד אחד בריבית אם יתן לו פירות הוי מכר ואין כאן ריבית ואם יתן לו דמים הוי ריבית וכן בריתא דר' אושעיא דלעיל אם יוקירו ישלם דמים יש כאן ריבית ואם לא שלם דמים אלא פירות שפסק עמו אין כאן ריבית אבל אין לפרש דהיינו צד אחר בריבית דשמא יוקרו ושמא לא יוקרו. תוס' הרא"ש. יג. ואח"כ עושה עמו חשבון ומחזיר לו דמי פירות שאכל. תוס' הרא"ש. יד. הלכך נמצא שלקח רבית, ומה שמנכה לו בתר הכי הוי כמו מתנה שנותן לו. תוס' הרא"ש. טו. ואת"ת ומה להם להפוכי מטראתא ולהתנות בכך, יי"ל מפני שהלוקח רוצה לסבב שלא יהו מעות מצויות אצל המוכר ופעמים שלא ימצא לפרוע לו כל מעותיו, ואילו הי' מנכה לו מן המעות כשעור מה שאכל יקל הרא"ש. טז. ולשפודה אותה בסוף שנתה, (דלוקח אין לו) [הלוקח אין משלם לו] כלל ממה שדר בה. רי"פ. יז. והשתא ניחא דההיא דהתם מדאורייתא. רי"פ.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולא אמרי' וכו' דתמיה לעיל כל"ל ומיהא ר' חייא דאמר נמחק:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה רבית וכו' וי"ל דמדאורייתא. עיין לקמן דף סד ע"ב תוס' ד"ה ולא:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה יש לו כו' הואיל ואם כו'. נ"ב וכ"ד הרמב"ם אבל הראב"ד וס"פ חולקים וכתבו דבמלוה לא קני כלל וע' מ"מ סי' קל"ו וסי' ר"ד ומש"ש:

רבינו חננאל

מאי לקח לקח בהלואתו. [והלכה כר' אושעיא]. איתמר רב אמ' אין עושין אמנה (ב) בפירות. פי', המוכר כשעומד באמותתו ונותן לקונה חטין אע"פ ששוה עכשו יותר מותר, אבל אם נותן לו מער כמה ששוה עכשו לא יטול מפני מראית העין, וזהו אין עושין אמנה בדמי'. ור' יצאי אמ', מ"ל הן מ"ל דמיהן. פי', כשם שאם הפירות עדיין הן מצויין בידו מותר לו ליקחם שכבר זכה בהן משעה שאמר לו הרי הן עלי, כך אם היו בידו ומכרן מותר לו ליקח הדמים שנמכרו בהן. אבל רב סבר, אי איתנהו לפירי שרו, ואי ליתנהו ודמיהו אתי למשקל, כיון דיהיב ק' ושקיל ק"כ מיחזי כרבית ואסיר. וגרסי' בהגוזל קמא (ב"ק קג.) רב כהנא יהיב זוזי אכיתנא וכו', רב לטעמיה דאמר עושין אמנה וכו'. וחזי' פי' גאון דאמר, עושין אמנה בפירות, אם יאמר המוכר יש לי פירות הללו נאמן ואין צריך להבי' ראיה שיש לו, ואין מאמינין אותו בדמים. ור' יצאי אמר, מאמינים אותו גם בדמים ואין מצריכין אותו להביא ראיה. ומסתברא כוותן, דמעשה דרב כהנא מוכח כפירשנו.

(ב) ל"ל בדמים.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ופוסקין על שער שבשוק אע"פ שאין לו. פ"ה וא"ת מתני' היא יצא השער פוסקין איכא למ"ד אין פוסקין על שער שבשוק ומוקי לה למתני' באכלבאי וארבי ולא היה לו לפרש כן דאפילו לר' יוחנן דאמר [1]לקמן אין פוסקין על שער שבשוק מודה הלא בעינן תרעא דמשיך כולי האי כמו אכלבאי וארבי ולא בעי אלא כדורמוס ולא אמר ר' יוחנן דאין פוסקין אלא בשוק של עיירות וא"ת והיכי שמעינן מר' ינאי דפוסק על שוק של עיירות ולא בעינן דורמוס וי"ל דהכי דייק מדאמר רבי ינאי מה לי הן מה לי דמיהן ויכול לפרוש לו דמיס כמו שיכול לפרוש לו מטין[א] משום דמן החטין יכול למצות דמיס ה"נ פוסקין אפילו על שוק של עיירות[ב] דיותר יזדמן לבעל המעות לקנות חטין אפי' בשוק של עיירות ממה שיזדמן לבעל חטין למכור אפילו בשוק של אכלבאי וארבי:

ואמר ליה יהיבנא לך חמשה בזוזא. פי' לזמן פלוני איתנהו שרי ליתנהו אסור אבל ד' בזוזא שרי לפסוק כיון שכן השער דפוסקין על שער שבשוק וא"ת אמאי אסור לפסוק חמשה בזוזא מאי שנא מטרשא דרב נחמן גופיה אמר לקמן (דף סה.) טרשא שרי למכור סחורה בהמתנה ביותר מדמיה ובלבד שלא יפרש [לו] אם מעכשיו בפחות[ג] וי"ל כיון[ד] דאזלי הכא ד' בזוזא הוי כאילו פירש אם מעכשיו בפחות ואם לזמן פלוני ביותר ולפי זה לא שרי ר"נ לקמן טרשא אלא בדבר שאין שומתו ידועה כגון פרה או עלית אבל פירות אם יצא השער אסור לעשות מהן טרשא: **מדהו דתימא כעד שיבא בני דמי קמ"ל.** וא"ת והא רב נחמן פסק לקמן בשילהי פירקין (דף עה.) כהלל דאסר[ה] עד שיבא בני וי"ל דודאי דרך הלואה אסור אפילו סאה בסאה אבל דרך מקח וממכר כי הכא שרי אפי' ה' בארבע[ו] דאי לאו הכי תקשה דאפילו רבנן לקמן לא שרו אלא סאה בסאה אבל סאה בסאתים לא אלא כדפרישית דדרך מקח וממכר שרי טפי חמש בארבע מדרך הלואה אפילו סאה בסאה דהכי שרי לכ"ע וא"ת[ז] דטפי ה"ל לאתויי הכא[ח] דפוסק על הגדיש דדמיא טפי דהוי מקח וממכר וי"ל דפוסק עמו על הגדיש לא שרינן אלא לפסוק עמו בשער לקוטות אבל לפסוק שוי שיתא בחמשא לא כיון דאכתי ליכא שוי מוזיל גביה כולי האי מחזי כאגר נטר אבל כשיש לו מזומן בעין אלא שמחוסר ביתא בנו או הבאת מפתח מותר אפילו שוי חמשא בארבע וה"ק נעשה כעד שיבא בני ושרי הכא[ט] לכ"ע[י] כדשרי התם[יא] לרבנן:

בעישורייתא

מה לי דמיהן מה לי הן נמי אמרינן כו'. בתחלת התנאי נמי משיצא השער פוסק עמו ואע"פ שאין פירות בידו ובלבד שיתן לו זה מעות דכי היכי דאם היו דמי המעות הללו בידו והיינו הפירות הוי מותר הכי נמי כי הוו המעות בידו מותר שהמעות ודמיהן שוין דמה לי טוב אם היו החטין שהם דמיס למעות הללו בידו מעכשיו שהם עצמן בידו אף הוא יכול ליקח בהן פירות ומן הטעם הזה פוסקין על סמך שער שבשוק והוא שער היוצא על ידי חמרין המביאין תבואה לשוק בכרכים ואע"פ שאין פירות לזה. וא"ת משנתינו היא זו (לקמן דף עב:) יצא השער פוסקין איכא למ"ד לקמן[ה] אין פוסקין על שער שבשוק ומוקי לממתניתין באכלבאי וארבי דמתניתין לאו שער שבשוק תנן אלא יצא השער סתמא. הא דמפיק ליצא ונקט למימר מה לי דמיהן מה לי הן משום דבשעת פרעון הוו המעות שמשלם לו דמי הפירות ושייך למימר מה טוב הן מדמיהן כי היכי דהן שרו דמיהן נמי שרו ובשעת הפיסוק נותן לו זה מעות לקבל חטין בדמי המעות ומיקרו הפירות דמיהן של מעות ושייך למימר מה טוב דמיהן של מעות מהן כי היכי דדמיהן שרו אם היו הפירות בידו הן נמי כי הוו הן בידו שרי. קלרו של דבר לשון הפסקה נמשך אצל לוקח לשון הפרעון נמשך אחר המוכר גבי תנאי ראשון פוסק ונותן לו דמיס לקבל כנגדן חטין הלכך החטין קרוין דמיס אצל לוקח דמי מעותיו וגבי פרעון המעות שזה פורע הוו דמי החטין שזה חייב לו: **אין לו אסור.** בהא דרבי אושעיא: **היני ושילי.** מקומות הן שהיו סמוכין לפומבדיתא שהיו רבה ורב יוסף יושבין בה. כלומר בכל מקום הוא מוצא סביבותיו בדמיס הללו: **חטי דקדחי באכלבאי.** בחמיה. וכי אם הנחתי חטין שלי באוצרי כלוס היו גשמים יורדין עליהן שיהו לומחות בהן למחין להתקלקל. לישנא אחרינא דקדחי לשון ממיעות כמו (ישעיה סד) כקדח אש: **והא בעי למיתב זוזי לספסירא.** היכי אמרינן מאי אהני לפסוק על שער שבשוק והא אהני דבעי למיתב זוזי לספסירא סרסור שמבקש למוכרי חטין ונמצא משתכר זוזי בהקדמת המעות: ומשני **דיהיב.** צריך הלוקח ליתן למוכר דמי הסרסור: **רב אשי אמר.** לא צריך זוזי דאינים עבדי ליה ספסירות החמרין הולכין אצל בעל המעות להוליך לו תבואה: **האי מאן דיהיב זוזי אחרעא חריפא.** הפוסק על הפירות עד שלא יצא השער הכרור אצל שער הכביר שהוא סמוך לקציר שהלקוטות מוכרין בזולא זה סאה וזה סאתים ותנן מתני' (לקמן דף עב:) דאם יש לו מותר לפסוק ואע"פ שלא יצא השער דקתני[ו] היה הוא תחילה לקוצרים פוסק עמו על הגדיש: **צריך הלוקח לאיתחוויי אבי דרי.** של מוכר כשהוא דש וזורה תבואתו בגורן. ולהכי נקיט תרעא חריפא שאין פוסקין עליו אלא למי שיש לו גורן דאילו שער הכרור פוסקים אף למי שאין לו: **למאי.** מיבעי האי דמתחזי: **אי למיקני.** ממש שלא יוכל המוכר לחזור: **הא לא קני.** בהכי אלא א"כ משך: **אי לקבולי מוכר עליה מי שפרע.** אם יחזור: **סמכא דעתא.** דכל חד וחד וידע דעליה קא סמיך האי לוקח וסחורה מקויימת היא ואין דעתו לחזור הלכך אם חזר בו מוכר איכא למילטייה במי שפרע: **השתא דאמרת.** דאי מיתחזי מיסמך דעתא הוא: **אפילו.** לא מיתחזי אבי דרי נמי אלא אשכחיה בשוקא לאחר זמן ואמר ליה חזי דעלך סמיכנא איכא מי שפרע: **אגר נטר ליה.** שכר המתנה אי מוזיל גביה משום המתנה שמקדים לו המעות והמקח אין לו למוכר עכשיו: **לקילאה.** מוכר שעוה: **ד' ד'.** חלות שעוה בזוזא: **יהיבנא לך ה' ה'.** לזמן פלוני והקדים לו המעות עכשיו: **איפנהו.** אם בידו אבל אינם בעיר או אבד המפתח והוא דחוק למעות שרי דהוי ליה הלוויי עד שיבא בני דתנן במתניתין (לקמן דף עה.) דמותר: **דאיתי ליה אשראי במתא.** המוכר הזה אף הוא נתן מעות ופסק עם אחרים על שעוה: **ואשכח עופיינא.** זה שקיבל המעות מצא בהן יותר ממה שאמר לו חבירו: **אי בגדי שהדעת עוטה.** דאיכא למימר טעה המלוה בחשבון ולא ידע בהן חייב זה להחזירו לו:

בעישורייתא

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ט מהל' מלוה ולוה הל' ו ופ"י הל' ו סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' קעה סעי' ו:

כד ב מיי' פ"י מהל' מלוה הל' ו:

כה ג (מיי' שם פ"ט הל' ו) ד) סמג שם טוש"ע י"ד שם סעי' ה:

כו ד ה ו מיי' פכ"ב מהל' מכירה הל' ד סמג עשין כב טוש"ע חו"מ סי' רט:

כז ז מיי' פ"ח מהל' מלוה ולוה הל' ו ח סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' קעג סעי' ו ח וסי' קסא סעי' ו בהגה"ה):

כח ח ט מיי' שם פ"ט הל' ו סמג שם טוש"ע י"ד סי' קעג סעי' ז:

כט י מיי' שם פ"ד הל' יוד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רלב סעי' ב:

מסורת הש"ס

א) [שבת סג: ביצה כט: ב"ק פג.], כתובות נג: ב"ק פג.], ב) ברוב כתב"י נוסף רב אדא וכצ"ל (דק"ס), ג) מהר"ם,, ד) [עיין תוס' ב"מ עח. ד"ה אבל], ה) [דף עב:], ו) [לקמן עב:], ז) [עב:],

גליון הש"ס

גמ' ואי לאו מתנה בעלמא. עיין ב"מ דף עח ע"ח תוס' ד"ה אבל:

מוסף רש"י

שקילא טיבותיך ושדייא אחיזרי. נטולה טובתך ומוטלת על הקוליס (שבת סג: ביצה כט: ב"ק פג.) על המרוליס (כתובות נג:). **בהני ובשילי.** מקומות סמוכין ואין תמוס שבת ביניהס (ביצה כא.). **התם הלואה הכא זביני.** בהלואה שייך ריבית טפי ממכר (לעיל טו.). **לבי דרי.** בשעת אסיפת הגרגרות וכאן דשן בעליהן (לעיל כא.). **כעד שיבא בני או עד שאמצא מפתח.** לכיון דיש לו שפיר דמי דהא סאה בסאה דרבנן היא דלאו נשך דאורייתא וכי יש לו לא גזור (לקמן עה.) שאפילו הלואה אם יש לו בביתו מותר לתת לו עודף (לעיל מו.).

רבינו חננאל

[האי מאן דיהיב זוזי אחרעא]. [עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח. ודוקא גבי זביני מותר לאוזולי היכא דאית ליה, דכך מנהג התגרים לאוזולי, אבל ללות סאה בסאתים דהוי ריבית דאורייתא בין יש לו בין אין לו אסור].

מוסף תוספות

א. אע"פ שהוקירו וכו' שגם כשנותן לו החטין נותן לו דמיהן. תוס' הרא"ש. ב. מטעם דמה לי הן מה לי דמיהן. תוס' הרא"ש. ג. כי היכי דשרי למכור ביוקר בשביל המתנת המעות בסתם, ה"נ מותר למכור בזול בשביל הקדמת המעות. רא"ש (לקמן סי' כ"ג). ד. שהשער ידוע. תוס' הרא"ש. ה. בהלואה סאה בסאה אפילו. תוס' הרא"ש. ו. דאוזולי הוא דמוזיל גביה. ריטב"א. ז. אמאי מייתי הך מתני' הכא דהוי דרך הלואה. תוס' הרא"ש. ח. מתניתין (דלקמן עב:) תוס' הרא"ש. ט. במקח וממכר. תוס' הרא"ש. י. אפי' מוזיל גב' מחמת הקדמת המעות. תוס' הרא"ש. יא. סאה בסאה. תוס' הרא"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בעישורייתא וחומשייתא. הס היו רגילין בחמשה כדרך שאנו מונין אחד אחד ולדידן[א] הוי בכל ענין בכדי שהדעת טועה: **מה** שעזי חולבות מכור לך מותר. הך בריישתא לא קשיא לרב דאסר לקמן פרדיסא בסוף פירקין (דף עג.) [ב] דהכא אין רגילות לזגזל בשביל המתנת יום או יומים[ג] לכך מותר שמקבל עליו הפסד ושכר וכך יכול להפסיד כמו להשתכר הלכך אפילו ימצא יותר מן הדמים שנתן לא הוי אגר נטר אבל פרדיסא אסר רב דקא אוזיל גביה טובא שרגיל לקנות בעוד שהוא בוסר ומשום הקדמת מעות עד זמן הבציר אוזיל גביה והוי אגר נטר ואע"ג דהתם נמי זימנין דאית בהו תיובתא כדקאמר שמואל כגון ברד או קרח או גשמים ומפסיד הכל רב לא חיש להכי דלא שכיח הוא וא"ת לרב דאסר פרדיסא מ"ש ממשכנתא דסורא דמשמע לקמן (דף קז:) דשרית לכ"ע דכתבי הכי במשלם שנית אילין מיפוק ארעא לא בלא כסף דשרי אפילו לכמה שנים לאוזולי גביה כ"ש לשנה אחת ויש לומר דשאני משכנתא דסורא שקונה קרקע מעכשיו במעות ושטר לפירותיה אי לא יפדנה הלוה אבל פרדיסא אינו זוכה בשום דבר והוי זוזי הלואה גביה עד הבצירה ועוד דמשכנתא דסורא קנוי לו קרקע לכל דבר אפי' למשטח בה פרי ולהעמיד שם בהמותיו וכל תשמיש שירצה אבל בפרדיסא אינו מוכר אלא יין בלבד [א] ועוד י"ל דרב לא אסר פרדיס' אלא דוקא[ד] כשאמר ליה כך וכך היינו מכור לך[ד] אבל אם מכר לו הן רב הן מעט מה שיגדל מודה רב דשרי ואפ"ה שרי שמואל משום תיובתא שהיין יהיה רע ולא ישוה הדמים שנתן והכא בקרי ועזי חולבו' לאסור מודה שמואל דלא שייך ביה תיובתא ולאיכא דאמרי נמי דשרי רבא כיון דממילא קא רבו אתיא אפי' אליבא דרב ואע"ג דהתם נמי ממילא קרבי [ב] איכא לאוקמי דהתם מיירי בפרדיסא כשלא יצא עדיין הפרי כלל: **אי תקפה ברשותך.** תימה דהיכי מיירי דאי בשמשך א"כ אפילו אמר ליה אי תקפה אי זילא ברשותך ואי יקרי ברשותי הוה שרי שהרי מתנה עמו שאם יוקיר יהא המקח קיים מעכשיו ואין המעות הלואה אצלו ואי תקפה או זילא יהא המקח בטל ויהיו המעות הלואה ויחזירם לו ומה רבית יש כאן ואי בשלא משך מה צריך להתנות אי תקפה ברשותך כי לא אתני יכול לחזור דליכא מי שפרע כיון שמפסיד הכל כדמשמע לעיל בפ' הזהב (דף מט:) גבי ההוא חמרא דבעי למנסביה דבי פרזק רופילא וי"ל דלעולם אייתי כשמשך ואפ"ה אסור אי אמר אי זילא ברשותך דחשיב קרוב לשכר ורחוק להפסד כדאמר לקמן (דף ע.) גבי עיסקא דאסור אע"ג שיכול להתנות[ה] שאם יבא הפסד בעיסקא יהיו כל המעות הלואה ואם יבא ריוח יהיו כולם פקדון אלא ודאי כיון דאחריות ההפסד על המקבל לא מהני אפילו בתנאי להתשיבם פקדון[ו] א"נ מייתי כשלא משך וצריך להתנות דאי לא מתני אינכא אי שפרע דאין בו כל כך הפסד דאיכא דניחא ליה בחלא טפי מבחמרא כדאמרינן בהמוכר את הספינה (ב"מ ד' פד: ושם) וא"ת אכתי כי לא אתני נמי יכול לחזור בו אי תקפה דמקח טעות הוא אפי' הביאו לוקח בביתו ושהה הרבה ואחר כך החמיץ דא"ר חנינא בהמוכר את הפירות (שם ד' לח. ד) ושם) גבי מוכר יין לחבירו והחמיץ לא שנו אלא בקנקנים דלוקח אבל בקנקנים דמוכר מני אמר ליה הא חמרך והא קנקנך[ז] ואפ' מאן דפליג התם ואמר מזלא דגברא גרים מ"מ כי אתני מאי פריך הכא קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא[ח] והא מקח טעות הוא דליכא למימר מזליה לוקח גרים כיון דהתנה עמו דאי תקפה ברשותיה ובסוף פירקין (ד' עג:) נמי אמרינן גבי רבנן דיהבי זוזי לחמרא בתשרי ומבחרי להו בטבת וקאמר אחמרא יהבי ואחלא לא יהבי ואין לחלק בין מוכר בתשרי ולוקח בטבת לשאר השנה דבהמוכר פירות לא קמפליג בין קודם טבת לאחר טבת כך גראה דתקפה דהכא לאו היינו שהחמיץ אלא קלקול בעלמא כמו יין הנמכר בחנות[ט] דהמוכר פירות דאותו שהחמיץ אחר תשרי מתשרי היה עומד להתחמץ כדאמר בסוף[י] פירקין ואותו הוי מקח טעות אבל תקיף דהכא אין זה הקלקול ראוי לעמוד מתשרי ואין זה מקח טעות ועליה יהבי זוזי והוי תקפה דהכא כי ההוא[יא] דהמוכר פירות דאמר רבא הלי מאן דזבין חביתא דחמרא ותקיף כו' דלאו היינו החמיץ דבעי בתר הכי חלא מאי ואף על גב דבהיא דברכות (ד' ה:) רב הונא תקיפא ליה ארבע מאה דני דחמרא הוי החמיצו דקאמר אייקר חלא מ"מ הך דהכא לאו היינו החמיץ כדפי' וא"ת מאי צריך לקמן (שם) טעמא דמעיקרא חלא חלא תיפוק ליה דאפילו בתקפה דליכא למימר הכי שרי להתנות כדאמר הכא כיון דקביל עליה יוקרא וזלא קרוב לזה ולזה הוא וי"ל דקלקול של חימוץ שכיח הלכך אע"ג דמקבל עליה יוקרא וזולא הוי רחוק להפסד והוי דומה לרבית אי לאו טעמא דמעיקרא חלא חלא[יב]:

[א] בעישורייתא וחומשייתא א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי איניש תקיפא הוא דלא יהיב מתנה מאי א"ל דלמא מיגזל גזליה ואבלע ליה בחשבון דתניא [ב] הגוזל את חבירו והבליע לו בחשבון יצא ואי איניש דאתי מעלמא דלא שקיל וטרי בהדיה מאי א"ל דלמא איניש אחרינא גזליה וא"ל כי זיף פלוני פשיטי מינך אבלע ליה בחשבון אמר רב כהנא הוה יתיבנא בשילהי פרקי [ג] דרב ושמעית דקאמר קרי קרי ולא ידענא מאי קאמר בתר דקם רב אמרי להו מאי קרי קרי דקאמר רב אמרו לי הכי קאמר רב האי מאן דיהיב זוזי לגינאה אקרי וקא אזלי עשרה קרי בני זרתא[ג] וא"ל יהבינא לך בני גרמידא איתנהו שרי ליתנהו אסור פשיטא מהו דתימא כיון דממילא קא רבו שפיר דמי קמ"ל כמאן כי האי תנא דתניא [ד] ההולך לחלוב את עזיו ולגזוז את רחליו ולרדות את כוורתו מצאו חבירו ואמר לו מה שעזי חולבות מכור לך מה שרחלי גוזזות מכור לך מה שכוורתי רודה מכור לך מותר אבל אם אמר לו מה שעזי חולבות כך וכך מכור לך מה שרחלי גוזזות כך וכך מכור לך מה שכוורתי רודה כך וכך מכור לך אסור ואע"ג דממילא קא רבו כיון דליתנהו בההיא שעתא אסור איכא דאמרי אמר רבא [ה] כיון דממילא קא רבו שפיר דמי והתניא כך וכך אסור התם לאו מיניה קא רבו דשקלי ליה להאי ואתי אחרינא בדוכתיה הכא מיניה קא רבו דכי שקלי ליה להאי לא אתי אחרינא בדוכתיה [ה] אמר אביי שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה הילך ארבעה זוזי אחביתא דחמרא אי תקפה ברשותך אי יקרא אי זילא ברשותי א"ל רב שרביא לאביי האי

[ד] ב"ק קיח.; [ב] [בכת"י איתא רבא וכן בהמשך (דק"ס אמנם עי' מהרם שי"ף)], [ג] [בכת"י נוסף בזווא,דק"ס],[ד] [דף צז: ד"ה ואם ידוע], [ה] [דף צח:],[ו] [דף עג:],[ז] [דף צח.], [ח] [ועי' תוס' ב"ב לז: ד"ה ואם ידוע],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מה וכו' בשאמר ליה כך וכך חינוך. עיין גיטין דף ל ע"א תוס' ד"ה כיון:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה מה. וע"ל כו'. ב"ב אבל כל הפוסקים מולקים ע"ז: [ב] שם איכא לאוקמי כו'. ב"ב אבל רש"י שם ד"ה פרדיסא והרא"ש וש"פ כתבו בוסר או ממגדל וקוצות תוס' מיכן המ"מ משום דאין דרך למכור פירות פרדס כך:

מוסף רש"י

הגוזל את חבירו והבליע לו בחשבון. לאחר זמן לקח סימנו מקח וכשנתן לו דמים הוסיף עליהם מעות הגזילה והבליע בחשבון, שהיה טוב לומר הרי גזילתך, (ב"ק קיח:). ולרדות את כוורתו. לשון הבלת דיבור של כל דבר הנדבק, וכן לענין פת הנדבקת בתנור נקראת הבלתו לדיה, הרודה פת מן התנור, על שם שהדבש עשוי על ידי חלות שעוה מדובק בדופני הכלי בכל לדדין מדופן אל דופן ממתת עוגל הכלי (שופטים יד ט).

רבינו חננאל

[עישורייתא וחומשייתא. פי' שהיה מונה ה' ה' ומצא ה' טפי אמר' טעה בה' ולא מנאם, והוא הדין אם מונה ר' ר'.] ריש אומ' כגון שמונה עשר ומניח אחת, עשרה ומניח אחד, כדי לידע כמה עשרונות הן. א"ל חזר וכללן במנויין, ושכח והן אינן במנויין, לפיכך חייב להחזיר. וה"ה לחימורשייתא.

[ה] בעישורייתא וחומשייתא. פי' שהיה מונה ה' ה' ומצא עשרה או ה' ה' ואין אחד או שניים עודפות אמין בחות לכלל ה' יש לומר שטעה בחשבונו אם עישורייתא מינהו טעה בין ממשים לארבעים או בין ארבעים לשלשים ואם אינן עשיריות ושנן ממישות יש שהיו רגילין למנות ממשה ממשה ואם היו עודפות הרבה כגון נ"ה טעה בעשיריות כדפי' ויש כאן טעות של נ' בדילוג אחד ובה' העודפות טעה בין ג' לארבע או אם עודפות ט"ו או כ"ה טעה ג' פעמים או ה' פעמים בחשבון של ממש אבל אם עודפות על הממישות אחת או ב' או ג' וד' שאין מגיעות לה' לא טעה כלום וכולם מתנה: **ואי איניש תקיפא הוא.** זה שנתנה לו אדם קשה הוא שאינו רגיל לגמול חסדים ולתת מתנת חנם: **מאי.** במה יתלה זה לעכבם בידו: **אמר ליה.** כיון דליכא למימר טעה בחשבון תלינן למימר דלמא מיגזל גזליה זה ימיס רבים וזה לא ידע והשתא מלאו לבו להשיבו: **דלא שקיל וטרי ליה.** לא נשא ונתן עמו מעולם: **בשילהי פירקין.** כשסיים לדרוש באתי ולא שמעתי תחילת דבריו: **שמעית דקאמר קרי קרי.** שמעתי דורש ומזכיר לדועין תמיד: **יהבינא לך.** לאחר זמן: **בני גרמידא.** אמה אמה: **איתנהו.** אם יש לו בנו גדולות בני אמה: **ליתנהו.** ועודן קטנות הן אסור: **ולרדות את כוורתו.** על שם שעשויות חלות חלות ודבוקות מדופן אל דופן קרי ליה לדייה כלדייתא פת מדובקת בתנור: **מה שעזי חולבות מכור לך.** בכך וכך זוז אם מעט אם רב יגיעך: **מותר.** שהרי קיבל עליו הפסד ושכר הלכך אפי' ימלא יותר משום הדמים אין כאן אגר נטר ליה דאי הוה בציר מדמים נמי הוה שקיל: **אבל אמר לו כך וכך.** אמין ואוזיל גביה בשכר הקדמת המעות אסור: **איכא דאמרי.** גבי קרי אמר רבא שפיר דמי: **והא תניא אסור.** גבי גיזה וחלב: **לאו מיניה קא רבו.** חלב הבא לאחר זמן אינו גדל מכח חלב שהיה בבהמה בשעת מכר דהא כי שקיל להאי כוליה לגמרי אתי אחריתא: **אבל הכא.** הנוסף על הדלועים קטנים ועשו גדולות: **מיניה קרבו.** מכח הקטנות בא והקטנות כבר היו בשעת מכר ומדידיה הוא דקא משבח ואזיל: **דכי שקלי ליה להאי.** בוציא זוטרתי לא אתיא אחריתי ש"מ מגופיה קרבו: **אחביתא דחמרא.** שיש בידך: **אם תקפה.** אם ממתנת: קרוב

[ו] ל א מיי' פ"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה י סמג לאוין קלו טוש"ע ח"מ סי' סי' כלב סעיף ב: **לא ב** מיי' פ"ד מהלכות גניבה הל' י וס"ל מהל' גזילה ואבידה הל' ח סמג עשין עא טוש"ע ח"מ סי' שנה סעיף ז וסי' שסו סעי' ב בהג"ה: **לב ג** מיי' פ"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ג סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' קנג סעיף ט: **לג ד** מיי' שם הלכה י סמג שם טוש"ע שם סעיף ח [ובהג"ה]: **לד ה** מיי' שם פ"ח הלכה י סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' קנג סעיף יג:

מוסף תוספות

א. שמונין אחד אחד, א"כ. כ"פ. ב. דהתם נמי מוכר הוא פירות פרדס שלו בין רב למעט ואי הוה בי' תיובתא שיפסיד הלוקח. ג"מ ע"ש. ג. דקתני ההולך לחלוב את עזיו. תוס' הרא"ש. ד. בכך וכך מעות, אם יהיו שם, ואם לא יהיו שם יחזיר לו המעות. תוס' הרא"ש. ה. באותו ענין שלא יהיה בו רבית. תוס' הרא"ש. ו. כדי ליטול מחצית שכר ה"ה הכא נמי לא שנא. תוס' הרא"ש. ז. ואם החמיץ ברשות מוכר החמיץ. כ"פ. ח. [ז]ולמה דחיק לתרץ כיון דקיבל עליה זילא קרוב לזה ולזה הוא. כ"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות